

Erasing Amalek: Remembering and Removing Amalek in Our Times

אדר ב' תשפ"ד

(1) פרשת בשלח, שמות פרק יז

ח וַיָּבֵא עֲמֹלֵק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְדִּים. ט וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוֹשֻׁעַ בְּחַר לָנוּ אַנְשִׁים וְצֵא הִלָּחֶם בְּעֲמֹלֵק מִחַר אֲנָכִי נִצֵּב עַל רֹאשׁ הַגְּבֻעָה וּמִטָּה הָאֱלֹקִים בְּיָדִי. י וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כְּאֲשֶׁר אָמַר לוֹ מֹשֶׁה לְהִלָּחֶם בְּעֲמֹלֵק וּמִשָּׁה אָהָרֹן וְחֹר עָלוּ רֹאשׁ הַגְּבֻעָה. יא וְהָיָה כְּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגִבֹר יִשְׂרָאֵל וְכֹאֲשֶׁר יִנִּיחַ יָדוֹ וְגִבֹר עֲמֹלֵק. יב וַיְדִי מִשָּׁה כְּבָדִים וַיִּקְחוּ אֲבָן וַיִּשְׂמִימוּ תַּחְתָּיו וַיָּשֻׁב עָלֶיהָ וְאָהָרֹן וְחֹר תָּמְכוּ בְּיָדָיו מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד וַיְהִי יָדָיו אֲמוּנָה עַד בֹּא הַשָּׁמֶשׁ. יג וַיִּחַלֵּשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת עֲמֹלֵק וְאֶת עֲמוֹ לְפִי חֶרֶב. יד וַיֹּאמֶר יְקוֹק אֶל מֹשֶׁה כָּתֹב זֶאת זְכָרוֹן בְּסֵפֶר וְשִׂים בְּאָזְנִי יְהוֹשֻׁעַ כִּי מָחָה אֶמְחֶה אֶת זְכָר עֲמֹלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם. טו וַיִּבֶן מֹשֶׁה מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יְקוֹק נָסִי. טז וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל כָּס יֵה מִלְחָמָה לִיקוֹק בְּעֲמֹלֵק מִדָּר דָּר.

Amalek came and fought with Israel at Rephidim. Moses said to Joshua, "Pick some troops for us, and go out and do battle with Amalek. Tomorrow I will station myself on the top of the hill, with the rod of G-d in my hand." Joshua did as Moses told him and fought with Amalek, while Moses, Aaron, and Hur went up to the top of the hill. Then, whenever Moses held up his hand, Israel prevailed; but whenever he let down his hand, Amalek prevailed. But Moses' hands grew heavy; so they took a stone and put it under him and he sat on it, while Aaron and Hur, one on each side, supported his hands; thus his hands remained steady until the sun set. And Joshua overwhelmed the people of Amalek with the sword. Then Hashem said to Moses, "Inscribe this in a document as a reminder, and read it aloud to Joshua: I will utterly blot out the memory of Amalek from under heaven!" And Moses built an altar and named it Adonai-nissi. He said, "It means, 'Hand upon the throne of Hashem!'; Hashem will be at war with Amalek throughout the ages."

(2) פרשת כי תצא, דברים פרק כה

יז זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עֲמֹלֵק בְּדַרְךָ בְּצֵאתְךָ מִמִּצְרַיִם. יח אֲשֶׁר קָרָד בְּדַרְךָ וַיִּזְנֹב בְּךָ כָּל הַנְּחָשָׁלִים אַחֲרֶיךָ וְאֶתְּךָ עֵינַי וַיִּגַּע וְלֹא יָרָא אֱלֹקִים. טו וְהָיָה בְּהִנָּחֵם יְקוֹק אֱלֹקֶיךָ לְךָ מִכָּל אֲיִבֶיךָ מִסָּבִיב בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר יְקוֹק אֱלֹקֶיךָ נָתַן לָךְ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ תִּמְחָה אֶת זְכָר עֲמֹלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא תִשְׁכַּח.

Remember what Amalek did to you on your journey, after you left Egypt—how, undeterred by fear of G-d, he surprised you on the march, when you were famished and weary, and cut down all the stragglers in your rear. Therefore, when your G-d grants you safety from all your enemies around you, in the land that your G-d is giving you as a hereditary portion, you shall blot out the memory of Amalek from under heaven. Do not forget!

(3) מלבי"ם שמות יז

מלחמת עמלק לא היתה לה שום סבה מן הסבות שבעבורה ילחמו עם בעם ממלכה בממלכה, שכל עורכי מלחמות יהיו לאחד מחמש סבות וכולם לא היו פה ... ורק הסבה העצמיית למלחמה זו היתה: א] מצד הכפירה באלקים, באשר אז שמעו עמים ירגזון וכל העמים האמינו בנפלאותיו אשר עשה בים ובמצרים, והוא הקשיח לבו מיראת ה' ויאמר לא הוא, רצה להראות לכל יושבי תבל, שאין ביכולת ה' להושיעם מידו ... ב] נטר איבה על ישראל מצד אבותיו ומשטמת עשו שמרה נצח לזרע יעקב ... ובאשר ראשית גוים עמלק (במדבר כד, כ), ר"ל שהוא ראשון למכחישי ה' ...

(4) רב הירש - מעגלי שנה ב עמוד קצ

עמלק הוא יורשה ומגשימה של אותה השקפת חיים הרואה בכח השלטון את קנה המדה היחידי לגדולתם וכבודם של בני אדם, הסוגדת להתעצמותו של כח השלטון ואינה סובלת כל שמץ של פגיעה בה, אפילו בצורת הערצה כלפי גוף שלטוני אחר. השקפת חיים זו אינה סובלת אלא מה שעל כרחיה היא יראה מפניו, או מה שביכולתו לבזו לה. ברוח אינסטינקטיבי שונאת היא כל מה שעליה לכבד מבלי להתיירא מפניו, כי מרגישה

היא שעל ידי יחס כבוד זה היא חורצת את משפטה היא. שונאת היא כל רעיון על כוח עליון אשר כל איש יכול לעבדו ולהתקרב אליו, ואשר הוא חוגג את נצחונותיו לא על ידי השמדה והכחדה, אלא על ידי שהוא מעלה את הכל, ככל הניתן, בדרגה שוה, אליו ...

Amalek is the inheritor and fulfiller of that view of life which sees the power of ruling as the only yardstick for the greatness and dignity of human beings, which worships the strengthening of the power of rulership and does not tolerate any harm to it, even in the form of admiration towards another ruler. This view of life tolerates nothing but what it must fear, or what he can despise. In an instinctive spirit it hates everything it has to respect without being afraid of it, because it feels that by this respectful attitude it is cutting it's own existence. It hates any idea of a superior power that anyone can worship and approach, that celebrates its victories not by destruction and extinction, but by elevating everything, as much as possible, to equal degree...

(5) ציץ אליעזר ח"יג סימן עא

לישראל ע"כ. הנה שזוהו שורש חטא עמלק שאינו רוצה בשום אופן להיות נכנע לישראל, ועל כן אף שמתגיייר איז זה עוד הוכחה שרוצה בהכנעה שהרי בעשה ישראל בעצמו ואין צריך להיות נכנע וטפל ואם יזדמן שיראה מעלה בישראל מה שאין בו ובעל כרחו יצטרך להיות נכנע יהי' שונא ורודף כעמלק אביו, ועדיין אין לנו הוכחה שאיננו בכלל אוחזין מעשה אבותיהם בידיהם, אך בשעת כיבוש שאז צריך לקבל עליו מסים ושיעבוד שיהיו נבזים ושפלים ולמטה ולא ירימו ראש בישראל וגם שיעבוד הנה שמתרצה להיות נכנע זה אינו אוחז מעשה אבותיו בידו ואין מחויב מיתה עכ"ד האבנ"ז.

(6) בעלי תוספות על התורה שמות יז:

ויבא עמלק. נמצא כמדרש עשו השביע את אליפז בנו להרג את יעקב. לפי שרמחו מן הבכורה. וא"ל בני בכורי אם תהרגוהו חשוב לך הבכורה. הלך אליפז נתייעץ עם חמנו אמר והיא מנעתו ואמרה לו בני יעקב גבור ממך ויהרגך. ואביך הרשע אם לא היה ירא ממנו פן יהרגוהו היה חפץ להורגו מידו יותר מעל ידי אחרים. מה עשה אליפז כדי לקיים מצות אביו ושכועתו הלך אל יעקב ונטל ממנו כל ממונו ועני חשוב כמת. כיון שראה עשו שלא עשה אליפז מצותו. הלך לעמלק בן אליפז וא"ל שיהרג יעקב. נחרצה עמלק לדברי זקנו עשו ונשבע לו שיהרגנו. כששמעה חמנו הדבר הרע הזהירה בו כמו שעשתה לאליפז ולא קבל דבריה. אמרה לו חוב גדול מוטל על זרעו של אברהם כדכתיב ועבדום וענו אותם. ואם תהרג יעקב הרי החוב מוטל עליך ועל זרעו של עשו כי אתם מורע אברהם. ולכך המתין עד אחר השעבוד שנפרע החוב ויצאו מצרים ויבא עליהם להנקם משכועתו. והיינו דכתיב ויבא עמלק:

(7) בראשית פרק לב

כי וינתר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר. כי ויבא פי לא יכל לו ויגע בכף ירכו ותקע פה ירח יעקב בהאבקו עמו. כי ויאמר שלחני כי עליה השחר ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. כי ויאמר אליו מה שמך ויאמר יעקב. כי ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישאלך כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל. כי וישאל יעקב ויאמר הגידה נא שמך ויאמר למה זה תשאל לשמי ויברך אתו שם. כי ויקרא יעקב שם המקום פניאל כי ראיתי אלקים פנים אל פנים ותנצל נפשי. כי ויזרח לו השמש כאשר עבר את פניאל והוא צלע על ירכו.

Jacob was left alone. And a figure wrestled with him until the break of dawn. When he saw that he had not prevailed against him, he wrenched Jacob's hip at its socket, so that the socket of his hip was strained as he wrestled with him. Then he said, "Let me go, for dawn is breaking." But he answered, "I will not let you go, unless you bless me." Said the other, "What is your name?" He replied, "Jacob." Said he, "Your name shall no longer be Jacob, but Israel, for you have striven with beings divine and human, and have prevailed." Jacob asked, "Pray tell me your name." But he said, "You must not ask my name!" And he took leave of him there. So Jacob named the place Peniel, meaning, "I have seen a divine being face to face, yet my life has been preserved." The sun rose upon him as he passed Penuel, limping on his hip.

(8) מלבי"ם בראשית לב:כה

וחז"ל אמרו מלמד שהעלו אבק מרגלותם עד כסא הכבוד (חולין צא.), היינו שהיה מלחמה הפנימיית הזאת עד שרשי אמונתו, שרצה להעבירו משרשי האמונה

(9) תהלים פרק פג

ה אָמְרוּ לָכֵן וְנִכְחַדְדֵם מִגּוֹי וְלֹא יִזְכָּר שֵׁם יְשׁוּרָאֵל עוֹד. וְכִי נִזְעָצוּ לֵב יַחְדָּו עָלֶיךָ בְּרִית יִכְרְתוּ.

They say, "Let us wipe them out as a nation; Israel's name will be mentioned no more." Unanimous in their counsel, they have made an alliance against You.

(10) נצי"ב שמות יז:טז

כי יד על כס יי... והקב"ה מנהיג עולמו באותיות ו"ה של 'הויה' — הוי"ו הוא מדת תפארת למעלה מהטבע, ו"ה"א בתראה מדת מלכות שמים השגחה בדרך הטבע. וכאשר השגחתו יתברך בעולם אז השם שלם — הבריאה עם ההשגחה, אבל כאשר עמלק רצה להפריד השגחתו יתברך מהבריאה הרי זה כמו שמניח יד על פניו של מלך שלא להשגיח על מדינה שלו, כך רצה להפסיק בין י"ה לו"ה, וזהו "כי יד על כס יי".

(11) מנחות דף מג:

התכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד ...

What is different about tekhelet from all other types of colors such that it was chosen for the mitzva of ritual fringes? It is because tekhelet is similar in its color to the sea, and the sea is similar to the sky, and the sky is similar to the Throne of Glory.

(12) שושנת יעקב

שושנת יעקב צהלה ושמחה בראותם יחד תכלת מרדכי

(13) ראש השנה דף כט.

וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה אלא לומר לך כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים ואם לאו היו נופלים.

Did the hands of Moshe make war when he raised them or break war when he lowered them? Rather, the verse comes to tell you that as long as the Jewish people turned their eyes upward and subjected their hearts to their Father in Heaven, they prevailed, but if not, they fell.

(14) תפילת שחרית – יהי כבוד

יְהִי כְבוֹד יְקוֹק לְעוֹלָם יִשְׁמַח יְקוֹק בְּמַעֲשָׁיו : יְהִי שֵׁם יְקוֹק מְבָרָךְ מֵעַתָּה וְעַדְעוֹלָם : מִמְזוֹר חִשְׁמֵשׁ עַד־מְבוֹאוֹ מְהִלֵּל שֵׁם יְקוֹק : רַם עַל־פְּלִיגוֹיִם יְקוֹק עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ : יְקוֹק שִׁמְךָ לְעוֹלָם יְקוֹק זְכוֹךְ לְדוֹר־וָדוֹר : יְקוֹק בְּשָׁמַיִם הִכִּין כְּסֵאוֹ וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה : יִשְׁמַחוּ הַשָּׁמַיִם וְתִגַּל הָאָרֶץ וַיֹּאמְרוּ בְּגוֹיִם יְקוֹק מְלִךְ : יְקוֹק מְלִךְ יְקוֹק מְלִךְ יְקוֹק יְקוֹק לְעוֹלָם וָעֶד : יְקוֹק מְלִךְ עוֹלָם וָעֶד אֲבָדוֹ גוֹיִם מֵאַרְצוֹ : יְקוֹק הִפִּיר עֲצַת־גוֹיִם הִנִּיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים : רַבּוֹת מַחְשְׁבוֹת בְּלִב־אִישׁ וְעֲצַת יְקוֹק הִיא תְקוּמָה : עֲצַת יְקוֹק לְעוֹלָם תִּעֲמֹד מַחְשְׁבוֹת לְבוֹ לְדוֹר וָדוֹר : כִּי הוּא אָמַר וַיְהִי הוּא־צִנְהָ וַיַּעֲמֵד : כִּי בָחַר יְקוֹק בְּצִיּוֹן אֹהֶל לְמוֹשֶׁב לוֹ : כִּי־יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה יִשְׂרָאֵל לְסִגְלָתוֹ : כִּי לֹא יִטַּשׁ יְקוֹק עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב : וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עוֹן וְלֹא־יִשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהַשִּׁיב אָפּוֹ וְלֹא־יַעִיר כָּל־חַמְתּוֹ : יְקוֹק הוֹשִׁיעָה הַמְּלִךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קִרְאָנוּ :

The glory of Hashem will endure forever; Hashem will rejoice in His works. The Name of Hashem will be blessed from now forever. From the rising of the sun to its setting, praised is the Name of Hashem. High above all nations is Hashem, above the heavens is His glory. Hashem, Your Name is forever, Hashem, Your Mention is for generations. Hashem has established His throne in heaven, [but] His dominion rules over all. The heavens will rejoice, the earth will exult, and they will proclaim among the nations: Hashem has begun His reign. Hashem is King, Hashem was King; Hashem will be King forever and ever.” Hashem will reign for all eternity [when] nations have perished from His earth. Hashem annuls the counsel of nations, He disrupts the intention of peoples. Many thoughts are in the heart of man, but [only] Hashem’s counsel will endure. The counsel of Hashem will stand forever, the thoughts of His heart throughout all generations. For He spoke and it came to be; He commanded and it stood. For Hashem has chosen Zion; He desired it for His dwelling place. For G-d chose Jacob to be His, Israel for His treasure. For Hashem will not cast off His people, and His inheritance, He will not abandon. And He, the Merciful One, atones iniquity; and does not destroy. He frequently withdraws His anger and does not arouse all His rage. Hashem, deliver [us!] The King will answer us on the day we call.

(15) מועדי הראי'ה עמ' 231

כך שנינו בהלכות שבת סתם מחיקה קילקול הוא ואין מחיקה נחשבת למלאכה אלא כשהוא מוחק על מנת לכתוב כי רק אז זו פעולה שמגמתה תיקון. ומכאן יש ללמוד לגבי מצוות מחיקת עמלק. אל יחשוב החושב כי לפנינו מצוות מחייה גרידא, מצוות מחיקה ותו לא, שהרי כאמור זו רק מקלקלת. אלא הואיל ומגמת עמלק היתה, לפגוע בעם הנושא את שם ד' בעולם ... לכן מצוות מחיית עמלק היא, מחיקה על מנת לכתוב, על מנת לתקן עולם במלכות ד', מחיקה שבמקומה תבואנה אותיות-קודש של שם-מלא וכיסא-מלא - קדושתן של ישראל. ורק כשהמוחים-המוחקים מגיעים לגמר המלאכה של הכתיבה – התיקון, אז מתקיימת המצוה בשלמותה - השם שלם והכיסא שלם ו"מלכותו בכל משלה".